

Inspektion av Polismyndigheten i Stockholms län, Västerorts polis- mästardistrikt, arresten Solna, den 10 januari 2013

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger genomförde biträdande enhetschefen Gunilla Bergerén, tillsammans med föredragandena Elisabeth Sjöblom och Lars Olsson, den 10 januari 2013 en förannmäld inspektion av polisens arrestlokaler i Solna.

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av chefen för ordningsenheten/arrestföreståndaren Marie Borgh. Därefter förevisades arrestlokalerna. JO:s medarbetare genomförde en översiktlig genomgång av omhändertagande- och arrestantblad, arrestliggaren samt protokoll över omhändertagande enligt polislagen (1984:387). Inspektionen avslutades med en sammanfattande genomgång med Marie Borgh.

lakttagelser m.m. under inspektionen

Organisation m.m.

Från polismyndighetens sida anfördes sammanfattningsvis följande. Arresten i Solna togs i drift 1996 och har 17 anhållnings- och sju tillnyktringsceller. Ingen dubbelbeläggning av celler förekommer. Berusade personer körs i regel till tillnyktringsenhet.

Bemanningen utgörs av sex, väktarutbildade, arrestvakter från Securus Säkerhet enligt det avtal som Polismyndigheten i Stockholms län har slutit. Enkelbemanning förekommer inte och polispersonal bistår i arresten vid behov.

Vaktbolaget ansvarar för utbildningen av sina arrestvakter genom bland annat introduktion direkt på plats i arresten. Arrestvakterna har utbildning i expanderbar batong (ASP-batong). Till följd av en inspektion av Arbetsmiljöverket och en överenskommelse med huvudskyddsombudet får arrestvakterna inte bära ASP-batong i arresten. Det har fått till följd att en del arrestvakter inte tar med sig ASP-batongen till arbetsplatsen. Vid inspektionstillfället fanns två vita gummibatonger i arrestens vaktrum. Vid samtal med två arrestvakter framkom att en av dem saknar utbildning i användandet av denna batong.

Arresten i Norrorts polismästardistrikt har sedan tre månader varit stängd på grund av ombyggnation. Frihetsberövade från Norrort har förts till arresten i Solna. Under slutet av januari månad, innevarande år, ska en ombyggnad av arresten i Solna påbörjas. Under ombyggnationen kommer arresten att vara stängd varför frihetsberövade kommer att föras till arresterna i Norrorts- och Roslagens polismästardistrikt. Arresten i Norrort beräknas kunna öppnas inom kort. Stationsbefälet i Solna kommer även fortsättningsvis ha huvudansvaret för frihetsberövade förda till andra arrester i länet. Förmansprövningen kommer dock att göras av stationsbefälet i respektive distrikt.

Under 2011 och 2012 har 65 incidenter rapporterats i arresten. Av dessa var 15 försök/förberedelser till självmord. Inga självmord har rapporterats under samma tidsperiod. Övriga incidenter avsåg bland annat skadegörelse, våld/försök till våld mot arrestvakter och sjukdomsfall.

En myndighetsövergripande översyn gällande arrestvakternas arbetsförhållanden vid länets samtliga arrester genomfördes 2012. Med anledning härav har vissa säkerhetshöjande åtgärder vidtagits. Ingen egenkontroll av arresten har genomförts under 2012. Vid incidenter upprättar arrestvakterna en anteckning på lösblad som sätts in i en pärm som förvaras i vaktkuren. Ingen information om det inträffade vidarebefordras till Securitas Säkerhet som dock kan ta del av incidentrapporteringen på plats i arresten. Ett för ändamålet särskilt framtaget dokument saknas för arrestpersonalen.

Celler och andra utrymmen

Frihetsberövade förs till arrestintaget för inskrivning. Förmansprövning görs av stationsbefälet. Det finns två avviseringsplatser vid arrestintaget. Arrestintaget och korridorer är kameraövervakade. Män avvisiteras i arrestintaget. Kvinnor får ta av sig ytterplagg, skor etc. i arrestintaget medan underplagg tas av i cellen eller i ett kameraövervakat förhørsrum av kvinnlig personal.

Det finns fyra kameraövervakade förhørsrum varav två i anslutning till arrestintaget samt ett läkarrum. Utrustningen i en tillnyktringscell består av galonmadrass, vattenautomat och ett fönster med nedvinklade persienner. Anhållningscellerna är utrustade med väggfast säng med galonmadrass och kudde, bord och bänk. Det finns ett fönster med nedvinklade persienner och toalett med handfat. Toaletterna saknar dörr och spolning sker från korridoren. Dusch och toalett, varav en är han-

dikappanpassad, finns även i korridorerna. Cellerna gav ett slitet intryck med klotter på väggarna.

Tillsynen av intagna sker normalt genom glasluckan i celldörren. Vid behov går arrestpersonalen in i cellen. Att tillsyn skett registreras i ett särskilt framtaget datasystem, Celltrack. Arrestvakten riktar en scanner mot celldörren på vilken ett magnetchip finns fastsatt och därigenom registreras i Celltrack att tillsyn har skett.

Frukosten bereds av arrestvakterna. Vid övriga måltider serveras uppvärmda färdigrätter. Celler och hygienutrymmen städas dagligen. Böcker och tidningar finns att tillgå.

Enligt vad som framfördes vid inspektionen placeras förvarstagna utlänningar på en bänk i arrestintaget eller i ett förhörssrum i avvaktan på t.ex. vidare transport. Personer omhändertagna enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) körs i regel direkt till LVM-hem.

Intagna uppgav att de fått filtare men inte lakan eller örngott varför de ligger direkt på galonmadrassen. De uppgav vidare att cellerna är smutsiga och kalla och att de inte fått någon information om möjlighet till dusch och till hygienartiklar. En intagen hade inte, efter två dygn i arresten, förstått att toaletten kunde spolås.

Rastgård

Arresten har två rastgårdar med en yta av vardera drygt tio kvadratmeter försedda med bänk och skydd för nederbörd. Jacka och skor tillhandahålls för vistelse på rastgård. Rökning är inte tillåten på rastgården för intagna under 18 år. Cigaretter som tillhandahålls av vårdnadshavare ges inte till en minderårig. Vid samtal med personal framkom att anhållna informeras om tillgången till rastgård och att de får, i mån av tid, komma ut på rastgården.

Intagna uppgav att de inte fått information om att det finns rastgård och om möjligheten till utomhusvistelse.

Information

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 2 § häktesförordningen (2010:2011) ska varje intagen i anslutning till att han eller hon tas in i en förvaringslokal informeras om verkställighetens innebörd på ett språk som han eller hon förstår. Sådan information ska också lämnas vid andra tillfällen så snart det finns anledning till det.

Rikspolisstyrelsen har tillsammans med Riksåklagaren tagit fram ett informationsblad, på 43 olika språk, med information om intagnas rättigheter i samband med frihetsberövandet. Informationsbladet finns tillgängligt för samtliga polismyndigheter.

Vid inspektionen framkom att informationsbladet inte delas ut. Ett dokument med kortare fraser som ”du är gripen, du kommer att låsas in i en cell” finns i arresten. Dokumentet är översatt till 16 olika språk och används som en pekmall när perso-

ner som inte talar svenska förts till arresten. Denna ordning ansågs uppfylla de informationskrav som kan ställas och polisen menade att det inte är möjligt att dela ut informationsbladet till de intagna så att de kan ta med det in i cell.

Underrättelse till anhöriga

Anhöriga underrättas om den frihetsberövade begär detta och det kan ske utan men för utredningen (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken). Det är utredaren eller stationsbefälet som underrättar anhöriga vilket noteras i ärendet. När ungdomar mellan 15 och 18 år frihetsberövats kontaktas vårdnadshavare och socialtjänsten. Att så har skett noteras i arrestliggaren.

Hälso- och sjukvård

Vid sjukdom eller skador är det stationsbefälet som beslutar om läkare ska tillkallas eller om den intagne ska föras till sjukhus. Medhavda receptbelagda läkemedel delas ut, efter beslut av stationsbefälet, av arrestpersonalen enligt föreskriven dosering. Om gripandet skett i bostaden ska den frihetsberövade tillfrågas om eventuella läkemedel ska medtas till arresten. Sjukvårdsutrustning och hjärtstartare finns att tillgå.

Övrigt

Personal från JO närvarade när en yngre kvinna togs in i arrestintaget. Kvinnan fick ta av sig ytterplagg och skor i arrestintaget varpå hon fördes in i en cell åtföljd av en kvinnlig polis. När JO:s personal, tillsammans med en intagen man och en manlig arrestvakt, passerade cellen var dörren uppställd. Kvinnan stod mitt i cellen, vänd mot dörröppningen, endast iklädd trosor. Hon var fullt synlig från korridoren. Hennes bh och övriga klädesplagg låg slängda på golvet invid dörröppningen.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för vad som kommit fram under inspektionen.

Marie Borgh anförde bland annat följande. Det är viktigt att arrestvakterna känner att de har polisens stöd och att de vågar anmäla missförhållanden och incidenter i arresten vilket dock inte alltid görs. Incidentrapporter från arresten vidarebefordras till Rikspolisstyrelsen. De vita gummibatongerna är polisens egendom och det är oklart om batongerna använts i arresten. Vad avser rökförbudet för intagna under 18 år uppger Marie Borgh att hon inte är helt säker på om förbudet är korrekt.

Det är alltid polisen som är huvudansvarig för avvisiteringen, arrestvakterna bistår vid behov. Avvisiteringen av kvinnor ska ske i en cell. Att den ovan nämnda kvinnan varit synlig för personer i korridoren är givetvis inte bra. Marie Borgh uppgav även att hon inte kände till att flera intagna inte tilldelats sänglinne.

Vid protokollet

Elisabeth Sjöblom

Justeras den 6 maj 2013

Gunilla Bergerén

Jag har tagit del av protokollet.

Med anledning av vad som redovisas i protokollet rörande iakttagelser vid avvisiteringen av en kvinnlig intagen finner jag skäl att erinra om att alla intagna ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med särskild förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet (se 1 kap. 4 § häkteslagen [2010:611]).

Vad som i övrigt har framkommit föranleder för närvarande inte något särskilt uttalande eller någon åtgärd från min sida.

Elisabet Fura